

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

55 Cæsos ista viros rejicit, membrisq[ue] carentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

no, licet ei intra spatium unius anni, & servilem fortunam probare, & servum suum accipere. Verum etiam si legitimo probato experimento monachus efficiatur, evadit jugum servitutis. Debent enim per triennium, antequam monachi efficiantur, in monasterio permanere: postea vero si monachi effecti fuerint, liberi efficiuntur. Episcopalis enim ordo liberat à fortuna servili, vel adscriptitia, sed non à curiali, five officiali: nam & post ordinationem durat. Sed & jus patrie potestatis solvit episcopalis dignitas. Adscriptitios b vero in ipsis possessionibus clericis etiam prater voluntatem dominorum fieri permittimus: ita tamen, ut clerici facti impostam sibi agriculturam adimpleant.

¶ *Extra hoc caput ad verbum in epitomis novellorum Constitutionum ab Inverno descriptis, qua post codicem poni solent, itemq; in novella 123. c. 26. per Iulianum antecessorem. Verba autem qua addita erant in titulo, Leo Imperator omnibus Episcopis, videtur illuc inesse ex sequenti titulo.*

C. XXI. ¶ De eodem.

Item Leo Papa omnibus Episcopis, epist. 1. c. 11.

Admittuntur e passim ad ordinem sacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur: & qui à dominis suis libertatem consequi minime poterunt, ad fastigium sacerdotii (tanquam servilis vilitas hunc honorem jure capiat) provehuntur. ¶ Ab his itaque fratres charissimi, omnes vestrae provinciae abfincant sacerdotes: & non tantum ab his, sed etiam à ab aliis originariis, vel qui alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari, nisi forte eorum petito, aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos vindicant potestatis.

¶ *4. pars. De servis monasterii quaritur, an ecclesiasticis officii possint aggregari, an non. Sed famuli ecclesiarum non sunt ordinandi, sicut supra dictum est, nisi à propriis Episcopis libertatem consequantur. Porro servus monasterii libertatem consequi non valet, non ergo ad clericatum sibi accedere licet. Quid autem liber fieri non possit, probatur auctoritate octavae synodi, in qua sic statutum legitur.*

¶ **¶ Non valet** In primo Vaticano post haec verba sequitur: qui enim sunt monasterii, in nullius jus transire possunt. Vnde nec abbas potest dicere, hoc meum est: non ergo, &c. Caput autem, quod mox à Gratiano citatur, alibi reperitur non est, quam apud Isidorum Hispanensem in reg. monach. c. de famul. vita.

C. XXII. ¶ Monasterii servum abbati vel monacho non licet liberum facere.

Abbati e vel monacho monasterii servum non licebit facere liberum. Qui enim nihil proprium habet, libertatem rei alienae dare non potest. Nam sicut etiam sacri leges sanxerunt, non potest possessio alienari, nisi à proprio domino.

Hae auctoritate prohibentur servi adipsi libertatem recedendi ab obsequio monasterii: sed non prohibentur mancipia libertatem promovendi ad sacros ordines. Potest enim in sacris ordinibus constitutus, monasterii obsequio perpetuo deservire: ac sic servus monasterii & libertatem adipisci, & sacri officii associari valet. Vnde in alio capitulo praefatae constitutionis haec causa redditur, [Injustum est enim, ut monachis rurale opus facientibus, servi eorum otio torpeant, ac debetis affluant.]

¶ **¶ Injustum** Insa 17. quest. 4. c. in venditionibus, vers. injustum hoc ipsum citatur ex concilio Agathensi, ubi etiam extra. c. 56.

a Tit. de sanctis Episcopis & sed & quodam, Authent. epistolu. de Episc. & cleric. eod. Authent. sed epistolu. co. b Auth. adscriptitios, eod. c Ansl. 7. c. 25. Bur. 12. c. 22. Ivo p. 6. c. 64. d & ab aliis, qui aut originali, aut alicui. orig. o Isidorus Hispan. in reg. monach. c. de famul. vita.

Quod autem servi ecclesiarum (quo nomine etiam monasterii servos significari intelligimus) ad sacrae religionis propositum debent assumi, auctoritate Gregorii probatur, qui in generali synodo respondens a dicit.

C. XXIII. ¶ Si conversationis probata fuerit famulus ecclesiae, potest ordinari.

Multos b de ecclesiastica familia, seu seculari militia novimus ad omnipotentis Dei servitium destinare, ut ab humana servitute liberi, in divino servitio valeant familiariter in monasteriis conversari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici juris dominium occasionem praebemus. Si vero festinantes ad omnipotentis Dei servitium incaute retinemus, illi invenimur negare quaedam, qui dedit omnia. Vnde necesse est, ut quisquis ex juris ecclesiastici servitute, vel secularis militiae, ad Dei servitium converti desiderat, probeatur prius in laico habitu constitutus. Et si mores illius, atque conversatio, bono desiderio illius testimonium ferunt, absque ulla retractatione servare in monasterio omnipotenti Deo permittatur: ut à servitio humano liber recedat, qui divino amore districtiorem subire appetit servitum. Si autem & in monastico habitu, secundum Patrum regulas irreprehensibiliter fuerit conversatus, post praefixa sacris canonibus tempora, licenter iam ad quodlibet ecclesiasticum officium provehatur: si tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quae in testamento veteri morte mulctantur.

Exce quomodo servi ad clericatum assumi valeant, vel quomodo non admittantur. Liberi quos, non sunt promovendi ad clericum, nisi ab obsequio sui patroni fuerint absoluti.

C. XXIV. ¶ Absq; patroni assensu liberi non promovantur ad clericum.

Unde in concilio Eliberitano, cap. 80.

Prohibendum est ut liberi, quorum patroni in seculo fuerint, ad clericum non provehantur.

DISTINCTIO LV.

Corpore vero vitati similiter à sacro officio prohibentur.

C. I. ¶ Qui de monasterialibus discipulis ad clericale munus accedit, & de laicis, ante altae ejus vita examinatur.

Unde Gelasius Papa Episcopus per Lucaniam & Brutios constitutus, epist. 1. c. 2. & 3. scribit, dicens.

Provisis d igitur pro sui reverentia manentibus conditis (quae, ubi nulla vel rerum vel temporum perurget angustia, regulariter convenit custodiri) eateus ecclesiae, quae vel cunctis sunt privatae ministris, vel sufficientibus usque adeo despoliatae servituti, ut piceibus ad se pertinentibus divina munera supplere non valeant, tam instituendi, quam promovendi clericis obsequii sic spatia dispensanda concedimus, ut si quis monasterialibus & disciplinis eruditus ad clericale munus accedit, etiam de laicis antea altae ejus vita requiratur.

¶ **¶ Ne e si aliquo facinore infectus, vel illiteratus, vel bigamus, vel ab adolescentia sordidatus, vel corpore vitiatas, vel servilis, vel originariae conditionis, vel curiae, vel publicarum rerum nexibus implicatus, vel publica poenitentia notatus, vel nulla congruentis temporis expectatione discussus.**

¶ **¶ Eatenus ecclesiae** Restitutus est hic locus ex epistola Gelasii, & Ivoni.

a al. presidens. b Ex decretis B. Gregorii in extremo 12. lib. regest. & aliqua ex parte 1. 4. epist. 44. Joann. Diacon. 1. 2. c. 16. In conc. Tribur. cap. 29. Anselm. 1. 7. c. 124. Polye. 1. 6. tit. 16. c. 1. d Ivo p. 3. c. 142. & 143. Polye. 1. 2. tit. 31. Ansl. 1. 7. c. 47. e Ibid. c. 3. dist. 77. si quis.

¶ **¶ Mon-**

¶ Monasterialibus] Hic de industria videntur Gelasii verba mutata, & in compendium redacta, integra autem referuntur in d. 77. c. si quis. & ibi legenda.

C. II. ¶ Annua sustentationi subiacet, qui præter canonum formam aliquem ordinat.

Item ex concilio Arelateni III. c. 3.

Nillus penitentem, nullus bigamum, nullus viduarum maritos in prædictis honoribus audeat ordinare. Et licet hoc jam propè omnium canonum instituta contineant; tamen ne cuiquam sacerdotum supplicantium (sicut jam diximus) importunitas, vel suggestio iniuqua subrepat; necesse fuit, ut nunc severiorem regulam sibi velint Domini sacerdotes imponere. Et ideo, quicumque ab hac die contra ea quæ superius sunt comprehensa, clericum ordinare præsumperit, ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, anno integro Missas facere non præsumat. Quam rem si quis observare noluerit, & contra constitutum statum faciens, Missas celebrare præsumperit, ecclesiæ communionem privetur, & ab omnium fratrum communione b. noverit se alienum: quia dignum est, ut severitatem ecclesiasticæ disciplina sentiat, qui toris salubriter à sanctis patribus instituta observare contemnit.

¶ Ecclesiæ communionem privetur] Hæc verba non sunt in concilio, & videntur idem significare, ac sequentia: sunt tamen in vetustis quoque Gratiani codicibus.

C. III. ¶ Non ordinentur penitentes, vel illiterati.

Item Hilarius ex concilio Romano ab ipso habito, c. 3. [paulo tamen aliter.]

POenitentes & vel inscii literarum, aut aliqua membrorum damna perpessi ad sacros ordines aspirare non audeant. Quisquis autem talium consecrator extiterit, factum suum ipse dissolvat.

Corpore autem variati intelliguntur non casu, sed propria voluntate abscissi.

C. IV. ¶ Qui semetipsum absciderit, non ordinetur.

Vnde in canonibus Apostolorum, c. 22. & 23. legitur.

SI quis absciderit semetipsum [id est e, si quis amputavit sibi virilia] non fiat clericus: quia sui est homicida, & Dei conditionis inimicus. ¶ Si quis cum clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnetur; quia sui est homicida.

C. V. ¶ Non producantur ad clerum, qui se ipsos abscidunt.

Item ex concilio Arelateni II. c. 7.

HI f. qui se, carnali vitio repugnare nescientes, abscidunt, ad clerum pervenire non possunt.

C. VI. ¶ Non est ordinandus, qui partem digiti volens sibi abscidat.

Item Innocentius scribit, Felici Nuceriensi Episcopo, epist. 4. cap. 1.

QVI g. partem cujuslibet digiti sibi ipsi volens abscidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui vero casu aliquo contingit, dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens se non sponte percussit, hos canones præcipiunt & clericos fieri, & si in clero fuerint reperti, non abjici. ¶ In illisenim voluntas est iudicata b, quæ sibi ausa fuit ferrum injicere; in istis vero casus veniam meruit.

¶ Injicere] In originali sequitur, quòd scilicet & alii facere dubitari non possit, in istis, &c.

a al. celebrare. b al. charitate. c Anselm. l. 7. cap. 16. d Ex præsa versione. e ista est glossa in veteri versione. c. 23. f Si quis. Jorig. g In concil. Tribur. cap. 33. Polyc. cap. 2. tit. 31. Burch. l. 2. c. 14. Ivo p. 6. c. 58. Anselm. lib. 7. cap. 35. Panorm. l. 4. c. 43. h al. vindicata.

Similiter vero intelligendum est de iis, qui per languorem à medicis fecantur, aut à barbaris absciduntur, aut à dominis castrantur.

C. VII. ¶ Qui per languorem à medicis defecant, ad clerum valet admitti.

Vnde in Nicæno concilio, cap. 1. legitur.

SI quis à medicis propter languorem defectus est, aut à barbaris excisus, hic in clero permaneat. Si quis autem seipsum sanus abscidit, hunc & in clero constitutum b. abstinere convenit, & deinceps i. nullum debere talium promoveri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affectant, audentque semetipsum abscidere, dictum sit: sic eos, quos aut barbari, aut domini castraverunt, si inveniuntur alias c. dignissimi, tales ad clerum suscipiat regula.

¶ Et deinceps] His verbis nihil respondet in Græco vulgato codice: sed optime apud Balsamonem, quemadmodum & in Carthaginensi b, in Capitulis Nicæna Synodi à Teitone & Thauristo verbi.

C. VIII. ¶ Licet ordinetur Episcopus, qui per hominum insidias excisus est.

Item ex canone Apostolorum XXI.

Vnauchus, si per insidias i. hominum factus est, vel si in persecutione, ejus sunt amputata virilia, vel si ita natus est, & est dignus, fiat Episcopus 2.

¶ Per insidias] id est, id est, ex insultu, & injuria.

¶ Episcopus] In Græcis exemplaribus non habetur vox ista, & videtur subintelligi, κληρικος.

C. IX. ¶ Non excluduntur à clero, qui à medicis, vel à barbaris vel à dominis suis castrantur.

Item ex Martino Braacarenfi Episcopo in Capitulis Synod. Græc. c. 21.

SI quis pro ægritudine naturalia à medicis secta habuerit, similiter & qui à barbaris, aut dominis suis fuerint castrati, & moribus digni fuerint visi, hoc canon admittit ad clericatus officium promoveri. Si quis autem sanus, non per disciplinam religionis & abstinentia, sed per abscissionem plasmata à Deo corporis, existimans posse à se carnales concupiscentias amputari, castraverit se; non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quòd si jam ante fuerit promotus ad clerum, prohibitus à suo ministerio deponatur.

C. X. ¶ Non prohibetur à sacerdotibus, qui à medicorum incisione claudus efficiuntur.

Item ex concilio Ilerdensi.

SI quis in infirmitate positus clericus, medicorum incisione claudus efficitur, promoveri ad sacros ordines eum non denegamus.

C. XI. ¶ Non prohibetur à clero, qui digitum sibi casu abscidit.

Item Stephanus Roberto Metensi Episcopo.

ATOR f. præsentium Flavius g. scilicet clericus, ad sanctam sedem Apostolicam veniens, detulit à te nobis directam epistolam, qua indagare studuisti, eum à Normannis nuperrime captum, sinistra manus digitum habere abscissum, sciscitans, si ob hoc ad ecclesiasticum ordinem valeat promoveri, an non. ¶ Quod & nos reperientes, quia solertia tua, magis super hoc sollicita, à sede Apostolica doceri flagitat, normam justitiae semper sequi exoptans, studium tuæ sanctitatis merito collaudamus; reverentiam tuam scire volentes, quoniam si ita est,

a In Tribur. ibid. Ansel. l. 7. Polyc. ibid. b i. g. r. m. c. d. p. o. v. c. d. d. o. s. e. l. i. o. d. Ivo p. 6. c. 37. 4. Panorm. lib. 3. c. 56. e Concordat Triburienf. c. 33. Burch. l. 2. c. 15. Ivo p. 6. c. 34. Panorm. lib. 3. c. 42. f Ivo p. 6. c. 115. Panorm. l. 3. c. 42. g al. Flavianus.

quod a Normannis digitum ipsum habeat abscissum, ad promovendum (si alias dignus fuerit) nil ei nocebit: eo quod quid de his, qui a dominis, vel medicis, sive a paganis non sponte tale quid patiuntur, facti censent. canones, dilectionem tuam late non credimus.

C. XII. ¶ Tempore sinceritatis dignitas accepta sequente debilitate non admittitur.

Item Gelasius Papa Palladio Episcopo.

Præcepta a canonum, quibus ecclesiastica regitur disciplina, sicut ad sacerdotium debiles corpore non patiuntur venire; ita & si quis in b eo fuerit constitutus, ac tunc fuerit fauciat, amittere non potest, quod tempore suæ sinceritatis accepit. ¶ Stephanus e siquidem presbyter petitorio nobis deservit oblato, quod habetur i in subdit: Olim sibi ante annos plurimos collatam presbyterii dignitatem, quam revera immaculati corporis iudicio d suscepisset; sed nuper propter provincie vastitatem (quam Thulcia præ omnibus Barbarorum feritas diversis sectantium, & ambiguitas in-venit animorum) dum imminentes gladios evadere fugæ præsidio niteretur, acutis sudibus occurrentia sibi septa transfiliens, interiores partes corporis inferuisse, suggestit, quæ vix adhibita curatione biennio potius- fessabiturgi e. Et ideo frater charissime, supradicto lo- cum suum dignitatemque restitue, quatenus sacrosancta mysteria, sicut consuevit, exerceat. Neque enim con- venit ob hoc auferri ante susceptum ordinem, in quo postmodum in invaletudinem corporis casu probatur fa- ciente collapsus.

1 ¶ Quod habetur] Siceit emendatum ex Anselmo, & antiquis codicibus Gratiani. Nam hac est usitata forma in epis- toli Romanorum Pontificum, ubi propria verba petitionum subjun- gunt. Antea legebatur: quod habere-

2 pars. Hoc autem non de omnibus membris intelligendum est. Qui enim oculum casu amisit, licet desit voluntas, tamen sacer- dotium adipisci non potest.

C. XIII. ¶ Non sunt præstanda jura sacerdoti, cui oculus erutus est.

Unde Gelasius f scribit Rufino Episcopo.

Si Evangelica admonitio iracundiam nec usque ad verbum furentem proficere permittit, ne si Racha fratri suo quis dixerit, sit gehennæ ignis: quali putamus poena plestendum esse, qui non solum pugno impie per- cussit in levitici hominem officii ministerio ferventem, sed quasi non sufficeret ad eadem manns, ita (instigan- te se diabolo) raptus est ad iracundiam, ut fuisse non so- lum percuteret, sed etiam erueret oculum fratris? Et quamvis hujusmodi excessus graviori esset poena ple- stendus, bene tamen fraternitas tua fecit ab officio eum presbyterii removere. Hoc tamen sollicitudinis tuae sit, ut locum ei poenitentis constituas, & in aliquo eum monasterio retrudas, laica tantummodo sibi commu- nione concessa. In loco autem illius alium te: necesse est ordinare presbyterum. Nam b illi, cui erutus est o- culus, non possunt secundum canones sacerdotii jura concedi. Neque enim aliquid ei prodest, quod oculum inivitus amisit, cum nec volens quisquam oculum ami- sisse credendus est, nec sacratissimos canones aliquem- casum in amissione oculi, qui ad sacerdotium adipiscen- dum non impediret, suis excepisse regulis invenimus; sed hoc tantummodo ad prohibitionem sufficere vidi- demus patribus, ut qui careret oculo, sacerdotii officium adipisci non possit. Sed nec illi ullatenus, quasi in com- pensationem injuriam, sacratus ordo concedi poterit, qui ad tantam sacerdotem proprium potuit iracundiam

a Anst. l. 7. c. 39. lvo p. 6. c. 107. Pann. l. 3. cap. 51. Polyc. lib. 2. tit. 31. b in eo aliu. c lvo. d al. indicat. e al. abstringi. f al. Pelagius. g Polyc. ibidem. Anst. lib. 11. cap. 69. Matthe. 5. h lvo par. 7. c. 111.

provocare, ut & ille officium, in quo erat, amitteret, & iste proventus sui perderet facultatem.

DISTINCTIO LVI.

1 Ps Resbyterorum etiam filii ad sacra officia non sunt admit- tendi.

C. I. ¶ Fili presbyterorum a sacris prohibentur officiis. Unde Urbanus Papa II. ait.

Resbyterorum a filios altaris ministeriis removemus; nisi aut in cœnobis, aut in canoniis b religiose probati fuerint conversari.

2 pars. Sed hoc intelligendum est de illis, qui paterna inconti- nentia imitatores fuerint. Verum si morum honestas eos commen- dables fecerit, exemplis & auctoritatibus non solum sacerdoti, sed etiam sanctorum sacerdotum fieri possunt.

C. II. P A E E A.

[Unde Damasus Papa scribit.]

Osus e Papa fuit filius Stephani subdiaconi. Bonifa- cius Papa fuit filius Iucundi presbyteri. Felix Papa filius Felicis presbyteri de titulo fasciola. Agapitus Papa filius Gordiani presbyteri. Theodorus Papa filius Theo- dori Episcopi de civitate Hierosolyma. Silverius Papa fi- lius Silverii d Episcopi Romæ. Deusdedit Papa filius Ste- phani subdiaconi. Felix enim tertius, natione Afer, ex patre Episcopo Valerio natus est. Item Agapitus natione Romanus ex patre Gordiano presbytero originem duxit. Complures etiam alii inveniuntur e, qui de sacerdotibus nati Apolliticæ fedi præfuerunt.

¶ In aliquo vetusto Gratiani codice adscribitur hic nomen Pa- les. In decimo Vaticano, & alii quibusdam habetur conjuncte cum verbis superioribus Gratiani, a versis. Felix enim ter- tius usque ad finem. In alio autem fati etiam emendato ista e- dem coherens cum superioribus: sed post illa verba, ex patre Gordiano presbytero originem duxit, unde Damasus Papa scribit. Deusdedit Papa filius Stephani subdiaconi, Bonifacius Papa filius Iucundi presbyteri, Felix Papa fi- lius Felicis presbyteri de titulo fasciola, Agapitus filius Gordiani presbyteri, Theodorus Papa filius Theodori Episcopi de civitate Hierosolyma, Silverius Papa filius Hormisdæ Episcopi Romæ. Complures etiam, &c. Nec verò magis mirandum est, hac omnia ex Damaso citari, qui vixit ante istos, qui hic enumerantur. Liber enim qui Pontificatus dicitur, ubi hac scripta sui loci leguntur, a Damaso ceptus est scribi: ideoque licet ab alii multa deinde sint addita, retinet ta- men primi auctoris nomen. Ivo quidem eadem ser- ista refert ex Gestu Romanorum Pontificum. Omnino partem aliquam hujus capitis, saltem illam, que in decimo Vaticano habetur, ab ipso Gratiano scriptam esse, constat ex verbis Gratiani in extremo præ- cedente capite, & capiti penultimo hujus distinctio. Auctor verò Pa- les, dum unum per se caput conficere voluit, ordinè perturbavit, præ- fertim in receptione Felicis III. & illud de Ofio temere adjunxit, quod nulli Romanorum Pontificum nomen fuit.

C. III. ¶ Viria parentum filium non impu- tantur.

Hinc Augustinus ait lib. de bono conjug. c. 16.

Vndeunque f homines nascantur, si parentum vi- tia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti,

a In concilio Claramontensi, cap. 25. & Melphensi, & in con- cilio Innoc. II. cap. 19. Sententia est in concilio Lateranen. sub Alex. III. par. 19. cap. 2. Eo decreti Greg. VII. & Urbani II. b al. ca- nonici. al. canonici regularibus. c Anst. l. 6. c. 150. lvo p. 6. c. 40. Pann. l. 3. c. 51. In pontificali. d al. Hormisdæ. e lvo in pro- logo. Pannorm. in prologo, c. 30. & l. 3. c. 52. f Sent. 4. dist. 33. q. 4. sicut & indecunque. in fin. lvo in prologo, & p. 6. c. 415. Pannorm. in prologo, c. 29.

